[14]

No. of Printed Pages: 02

Sardar Patel University

M. A. (Previous) (External) Examination

Sanskrit

Friday, 28th March, 2014

10.30 a.m. to 01.30 p.m.

PAPER 02: VEDANT

Total Marks: 100

Brahmasutra Shankar Bhasya, Bharatiya Darshan

પ્રશ્નઃ ૧ ગમે તે બે ગદ્યખંડ સાનુવાદ સમજાવો: (१४)

१. महत: ऋग्वेदादे: शास्त्रस्यानेकविद्यास्थानोपबृंहितस्य प्रदीपवत्सर्वार्थावद्योतिन: सर्वज्ञकल्पस्य योनि: कारणं ब्रह्म। नहीदृशस्य शास्त्रस्यर्ग्वेदादिलक्षणस्य सर्वज्ञगुणान्वितस्य सर्वज्ञादन्यत: संभवोऽस्ति। यद्यद्विस्तरार्थं शास्त्रं यस्मात्पुरुषविशेषात्संभवति, यथा व्याकरणादि पाणिन्यादेर्ज्ञेकदेशार्थमपि स ततोऽप्यधिकतरविज्ञान इति प्रसिद्धं लोके।

२. यदुक्तं नाचेतनं प्रधानं जगत्कारणमीक्षितृत्वश्रवणादिति तदन्यथाप्युपपद्यते, अचेतनेऽपि चेतनवदुपचार-दर्शनात्। यथा प्रत्यासन्नपतनतां नद्या: कूलस्यालक्ष्य कूलं पिपतिषतीत्यचेतनेऽपि प्रधाने प्रत्यासन्नसर्गे चेतनवदुपचारो भविष्यति 'तदैक्षत' इति। यथा लोके कश्चिच्चेतन: स्नात्वा भक्त्वा चापराह्णे ग्रामं रथेन गमिष्यामीतीक्षित्वानन्तरं तथैव नियमेन प्रवर्तते, यथा प्रधानमपि महदाद्याकारेण नियमेन प्रवर्तते।

३. अपिचोत्पादनिरोधौ नाम वस्तुन: स्वरूपमेव वा स्यातामवस्थान्तरं वा वस्त्वन्तरमेव वा। सर्वथापि नोपपद्यते। यदि तावद्वस्तुन: स्वरूपमेवोत्पादनिरोधौ स्यातां ततो वस्तुशब्द उत्पादनिरोधशब्दौ च पर्याया: प्राप्नुयु:। अथास्ति कश्चिद्विशेष इति मन्येतोत्पादनिरोधशब्दाभ्यां मध्यवर्तिनो वस्तुन आद्यन्ताख्ये अवस्थे अभिलप्यते इति।

४. अत उत्तरमुच्यते- 'पत्युरसामञ्जस्यात्' इति। पत्युरीश्वरस्य प्रधानपुरुषयोरधिष्ठातृत्वेन जगत्कारणं नोपपद्यते। कस्मात्। असामञ्जस्यात्। किं पुनरसामञ्जस्यम्। हीनमध्यमोत्तमभावेन हि प्राणिभेदान्विदधत ईश्वरस्य रागद्वेषादिदोषप्रसक्तेरस्मदादिवदनीश्वरत्वं प्रसज्येत। प्राणिकर्मापेक्षितत्वाददोष इति चेत्। न। कर्मेश्वरयो: प्रवर्त्यप्रवर्तयितृत्वे इतरेतराश्रय दोषप्रसङ्गात्।

પ્રશ્નઃ ૨ ગમે તે બે સૂત્રો સમજાવો: (१०)

१. जन्माद्यस्य यत:।

२. विकारशब्दान्नेतिचेन्न प्राचुर्यात्।

३. एतेन योग: प्रत्युक्त:।

४. अनुस्मृतेश्च।

પ્રશ્ન: ૩ ગમે તે બે વિશે નોંધ લખો: (૨૦)

૧. પંચખ્યાતિવાદ
૨. શંકરનું કવન
૩. તપ્ત-તાપકભાવ
૪. પંચરાત્રમતનું ખંડન

પ્રશ્ન: ૪શંકરચાર્યના મતે મોક્ષનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરો (૧૬)

અથવા

પ્રશ્ન: ૪ શંકરાચાર્યની શૈલી વિશે વિસ્તૃત ચર્ચા કરો (૧૬)

પ્રશ્ન: ૫ નીચેનામાંથી ગમે તે બે વિશે નોંધ લખો (૨૦)

૧. જૈનોના મતે સપ્તપદાર્થ
૨. જૈનોના મતે નય
૩. ચાર આર્યસત્ય
૪. અષ્ટાંગમાર્ગ

પ્રશ્ન: ૬ ન્યાયદર્શનમાં થયેલ પ્રમેય નિરૂપણ વિશે વિસ્તૃત નોંધ લખો (૨૦)

અથવા

પ્રશ્ન: ૬ હેત્વાભાસ વિશે સવિસ્તર ચર્ચા કરો (૨૦)

* * * * *